

Datum: 2 februari 2004

LIBELLENWERKGROEP DRENTHÉ (LWD) Nieuwsbrief 2

- Programma LWD 2004
- Werkatlas Libellen Drenthe
- Lidmaatschap (donatie 2004)
- Verslag LWD avond 27 januari jl. te Borger van Gerard Abbingh

Programma 2004:

Libellencursus:

In het libellenseizoen 2004 willen we een libellencursus voor beginners en gevorderden organiseren. In deze cursus over de libellenfauna van Drenthe wordt de nadruk gelegd op het herkennen van de algemene libellensoorten van Drenthe. Deze cursus bestaat uit twee theoriedelen en twee excursies en u krijgt een cursusmap "Libellencursus Drenthe". Kosten € 10,-. Niet LWD-leden betalen € 15,-. Maximaal aantal deelnemers is twintig. Bij overschrijding van het aantal deelnemers krijgen LWD-leden voorrang bij deelname. Op moment van schrijven hebben zes leden zich voor de cursus aangemeld. De cursus wordt gegeven door Gerard Abbingh en René Manger.

- Di. 23 maart Theorie deel 1 Excursie Fochteloërveen (datum excursie nader te bepalen)
- Di. 22 juni Theorie deel 2 Excursie Oude Diep o.v.b. (datum excursie nader te bepalen)

Eindejaarsbijeenkomst:

Hoewel het libellenseizoen zelfs nog bij lange na niet is begonnen willen we op dinsdag 2 november het seizoen in het bezoekerscentrum van Natuurmonumenten in het Fochteloërveen afsluiten. De avond zal ondermeer bestaan uit lezing(en), video, resultaten libelleninventarisatie 2004 enz.. Nadere informatie volgt uiteraard.

Excursies:

Als u een excursie voor de LWD wilt organiseren of heeft u suggesties voor een excursie of een werkgroepactiviteit of ideeën, neemt u dan contact op met Willem Klok, 0592- 414898 of w.klok@natuurmonumenten.nl.

Werkatlas Libellen Drenthe

In april 2004 zal er een Libellen Werkatlas Drenthe verschijnen voor leden van de LWD. Op dit moment zijn Gerard Abbingh en René Manger bezig met het schrijven van deze werkatlas. Om de realisatie van een 'echte' libellenatlas van Drenthe te concretiseren is besloten tot het maken van deze werkatlas. EIS Nederland en De Vlinderstichting hebben de LWD hiervoor een geldbedrag beschikbaar gesteld. Hiermee kunnen 75 werkatlassen (A5) gedrukt worden. In de atlas wordt o.a. de verspreiding van de Drentsche libellenfauna (47 soorten) van 1995 tot en met 2003 weergegeven en beschreven. De bedoeling van de werkatlas is dat we de libellenfauna van Drenthe straks zo gericht en efficiënt mogelijk kunnen inventariseren (witte plekken).

Leuk om te vermelden is dat ongeveer gelijktijdig in Friesland en Overijssel ook soortgelijke werkatlassen zullen verschijnen. Leuk voor libellenenthousiasten die bijvoorbeeld in een grensgebied van de provincie(s) wonen.

T.z.t. maken we bekend hoe deze provinciale atlasjes te bestellen zijn. In Groningen bestaan ook plannen voor het maken van een Werkatlas dit jaar.

Donatie 2004

Om het voortbestaan en het werk van de LWD mogelijk te maken en te continueren vragen wij van u een donatie voor dit jaar van € 5,- en bent u daarmee lid.

Dit bedrag kunt u overmaken op Postbank nummer 96.97.486 t.n.v. Libellenwerkgroep Drenthe te Assen.

Impressie van de bijeenkomst van de Libellenwerkgroep Drenthe op 27 januari 2004

In de kantine van het Esdal College in Borger komen op dinsdagavond 27 januari ca. 25 leden en aspirant-leden bijeen voor een videoavond van de Libellenwerkgroep Drenthe (LWD). Onder het genot van een kop koffie blijkt al snel de waarde van een dergelijk avond. Mensen raken met elkaar in gesprek over hun libellen- en natuurbelevingen van het afgelopen jaar, nieuwtjes worden uitgewisseld, ervaringen worden verteld. De boekentafel wordt druk bezocht en wellicht doen enkele mensen op deze manier nog ideeën op voor de aanschaf van "beginnende" of "gevoerde" libellenliteratuur.

René Manger opent het programma. Hij vertelt eerst iets over de in april te verschijnen Werkatlas Drentse Libellen. De soortteksten zijn hiervoor inmiddels klaar en René laat in het kort zien hoe een en ander er uit komt te zien. Het is de bedoeling dat alle werkgroepleden t.z.t. een atlas krijgen en mede aan de hand daarvan op zoek kunnen gaan naar libellen in Drenthe, in de hoop dat daardoor veel, nu nog witte gebieden de komende jaren worden onderzocht op het voorkomen van libellen.

Aansluitend houdt René een (video)-presentatie over de Noordse winterjuffer *Sympetma paedisca* in Drenthe. Tot de jaren zeventig wordt de soort nog regelmatig aangetroffen in midden- en noordoost Nederland, maar daarna verdwijnt de soort zelfs bijna uit Nederland en kan ze zich alleen nog in de Weerribben handhaven. Vanaf 1997 lijkt de soort echter aan een comeback bezig te zijn en wordt zij op meerdere plaatsen in zuidoost Friesland en zuid-Drenthe weer aangetroffen. Vooral Rob van de Es heeft daarin een belangrijke bijdrage geleverd. Het komende seizoen willen we proberen om voortplanting vast te stellen. Daarbij is de hulp van andere werkgroepleden natuurlijk meer dan welkom.

Na de pauze bekijken we de videofilm "Levenscyclus van Libellen" van Johann Brauer. Gedurende drie jaar heeft Johann in de Weerribben en de Lindevallei fraaie video-opnamen van libellen gemaakt. Dit heeft geresulteerd in een mooie film van ca. 20 minuten over de levenscyclus van libellen. Johann heeft met deze film een derde prijs gewonnen in een landelijke wedstrijd voor amateur-filmers. Wat ons betreft meer dan terecht want de close-up beelden van o.a. libellenogen, borststukken en vleugels waren bijzonder fraai.

Als slot van de avond is er nog de mogelijkheid iets te laten zien of te vertellen. Zo heeft Ben Prins een wel zeer donkere Watersnuffel gefotografeerd met ook nog eens een onderbroken schouderstreep zodat het dier verdacht veel op een Variabele waterjuffer lijkt. Een vergelijking met andere foto's wijst uiteindelijk uit dat het wel degelijk om een Watersnuffel gaat, maar duidelijk wordt nog maar weer eens dat het herkennen niet altijd zo eenvoudig is. Hendrik Lanjou tenslotte heeft een dia meegebracht van een tak met daarop de ingestoken eitjes van de Houtpantserjuffer. Als je er alert op bent kun je op deze manier ook in de winter nog onderzoek naar libellen doen. Na afloop wordt er nog langdurig nagekletst, maar tegen 22.30 uur vertrekken uiteindelijk ook de laatsten naar huis en kunnen we terugkijken op een geslaagde avond.

Dank aan het Esdal college te Borger voor het beschikbaar stellen van de accommodatie en de Vereniging voor behoud van Natuurmonumenten voor het gebruik van de laptop en beamer.

Gerard Abbingh

LIBELLENWERKGROEP DRENTHE (LWD) Nieuwsbrief 3

Datum: 9 maart 2004

Inhoud:

- Libellencursus 23 maart + routebeschrijving
- Krantenbericht van 7 maart jl. Werkatlas Libellen Drenthe in het Dagblad van het Noorden

Beste Leden,

Voor de mensen die dit seizoen de libellencursus gaan volgen:

Op dinsdag 23 maart om 20:00 uur beginnen we met het eerste deel van de cursus. De ruimte is eerder open en staat de koffie klaar.

De volgende onderwerpen zullen aan de orde komen: Algemeen, Bouw, Leefwijze, Libellen waarnemen en Libellen in hun biotoop. De excursiedatum voor de voorjaarssoorten zal deze avond worden vastgesteld.

Handig is om de eigen libellenveldgids mee te nemen.

Locatie is het infocentrum (Willem Klok, 0516-588242) van het Fochteloerveen nabij Fochtelo (zie kaartje).
Adres: Fochteloerveen 8. (Vanaf parkeerplaats voor de gebouwen is het linker gebouw. Doorlopen tussen beide gebouwen en achterom links ziet u de ingang)

Tot 23 maart !!!!

LIBELLENWERKGROEP DRENTHE (LWD) Nieuwsbrief 4

Datum: 17 maart 2004

Eerste Libellen in 2004 !

Beste werkgroepleden,

Het libellenseizoen 2004 is begonnen. Hieronder een kort verslag van de eerste winterjuffers op het Uffelter Binnenveld in Drenthe.

Mooi weer voorspeld op 17 maart 2004. Reden om op het Uffelter Binnenveld eens te kijken of er winterjuffers actief zijn. Om 9:45 uur zag ik op het heideterrein het eerste mannetje met een bescheiden duikvlucht weer gaan zitten. Het was ongeveer 14 graden. Citroentjes en kleine vos vlogen ook driftig rond.

Daarna gaan kijken bij het ven aan de zuidkant in het gebied. Na uitvoerig onderzoek aan de waterkant van het ven waren er geen individuen aanwezig. Terug het heideterrein op zo'n 50 meter van het ven zag ik vervolgens nog 6 winterjuffers. In totaal vijf mannetjes en twee vrouwtjes waargenomen.

Hiermee is aangetoond dat de overwintering voor de noordse winterjuffers hier ter plaatse is gelukt. Het is zeker niet het eerste jaar dat het hier gelukt is. Ik kreeg namelijk onlangs een inventarisatieverslag 2003 van Ben & Els Prins (die dit gebied inventariseren) en hierin stond vermeld dat bij het voornoemde ven op 22 maart 2003 een noordse winterjuffer is waargenomen .

Het blijkt dat je dus al vroeg op de dag winterjuffers kunt waarnemen. Kennelijk zitten ze s' nachts tussen de graspollen verscholen. Opvallend is dat de winterjuffers zich op dezelfde plaats op het heideterrein ophouden als in het najaar. Bij de waterkant is er kennelijk nog geen activiteit. Belangrijk wordt om te zien wanneer de mannetjes zich gaan ophouden aan de waterkant.

Het verslag van Rob van der Es (heeft iedereen dat ?) vormt een mooi handvat om eens wat potentiële locaties te gaan bekijken. Ik ben benieuwd !

Groet, René Manger

LIBELLENWERKGROEP DRENTHE (LWD) Nieuwsbrief 5

Datum: 24 maart 2004

Eerste libellen cursusavond

Op 23 maart jl. vond de eerste theorieavond van de libellencursus van de LWD plaats. Achttien cursisten kwamen naar het bezoekerscentrum van Natuurmonumenten in het Fochteloërveen. Onder de cursisten bevonden zich zowel gevorderden als beginnende libellenliefhebbers.

Gerard Abbingh leidde deze cursusavond en gaf ons dmv een fraaie PowerPoint presentatie een goed beeld van o.a. de bouw en leefwijze van libellen. Verder vertelde hij over het waarnemen van libellen en de soorten die we tegen kunnen komen in Drenthe. Tot slot gaf hij een uitleg over libellen in diverse Drentse biotopen.

Afgesproken werd om de excursie op 22 mei te houden in het Fochteloërveen.

Op de tweede cursusavond op 22 juni zullen we de zomersoorten met behulp van de cursusmap behandelen. Deze avond staat in het teken van de herkenning van libellen. Vooral de moeilijk te determineren groep van de heidelibellen zullen hiermee aan bod komen. We determineren aan de hand van foto's.

Dank aan de Vereniging voor Natuurmonumenten voor het beschikbaar stellen van de cursusruimte.

Voorjaars Excursie (cursus)

Bij goed weer verzamelen om 11:00 uur in het bezoekerscentrum van het Fochteloërveen (Natuurmonumenten)

Benodigdheden:

- Waterdicht schoeisel (laarzen)
- (kleine) verrekijker
- veldgids
- (eventueel) vlindernet

Bij slecht weer herkansen we op 5 juni. Zelfde plaats en tijd.

Werkatlas

Het streven is om de werkatlas van Drenthe in mei het levenslicht te laten zien.